

Zeitschrift: Annalas da la Societad Retorumantscha
Herausgeber: Societad Retorumantscha
Band: 32 (1918)

Artikel: Poesias
Autor: Camathias, Florin
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-192717>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften auf E-Periodica. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen sowie auf Social Media-Kanälen oder Webseiten ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. [Mehr erfahren](#)

Conditions d'utilisation

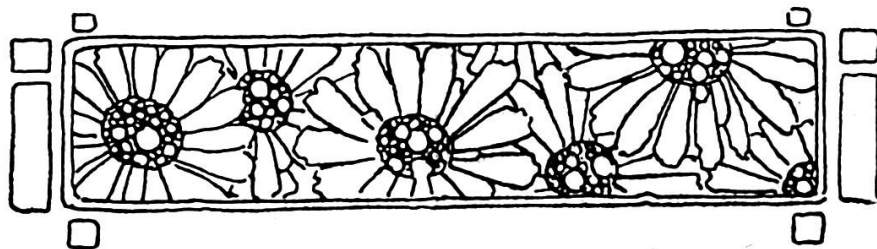
L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. La reproduction d'images dans des publications imprimées ou en ligne ainsi que sur des canaux de médias sociaux ou des sites web n'est autorisée qu'avec l'accord préalable des détenteurs des droits. [En savoir plus](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. Publishing images in print and online publications, as well as on social media channels or websites, is only permitted with the prior consent of the rights holders. [Find out more](#)

Download PDF: 20.07.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

Poesias

de FLORIN CAMATHIAS.

Il casti dil munt sogn Gieri. 1350.

Osum il munt sogn Gieri, sil grep che varga si,
Ti vesas las restonzas dil vegl e ferm casti.
Sur ina vall profunda ti cattas adagur
Las tuors sidretg restadas sigl ault odem igl ur,
Sper muschnas crappa grischa de mirs, ch'ein sbalunai,
Sper pegns, ch'ein ord ruinas leu suenter si s'alzai.

El temps avon las Ligias il spert nus schein turnar,
Il crest sut Uors la Foppa lein ir a visitar.
La via tras la selva sesbassa tiel fossau,
Impediments semuossan giusut il crest alzau:
Dad in maun tochen l'auter la lingia dil rempar
Fa frunt a tgi ch'arriva, scommonda de vergar;
L'entira muota lada ei ault fermada si,
Ed en la cantunada encunter il miezdi
Sesaulza la tuoratscha, numnada il balfrid,
Fortezia principala cul fundament solid
Sin grep, che la natira aparti ha scaffiu
Per far la tuora quadra sin pei bein garantiu.
En pli che tschun alzadas e cun grossezia mirs
Cresch'il balfrid ell'aria e stat dil tut segirs.

Da questa vart persula l'attacca po vegnir;
Perquei cheu la fortezia, smanatscha brut e stgir:
Ne portá ne fenestra ei cheu ded observar,
Nagina curtesia vul cheu la tuor mussar.
Ge sut las aultas grundas sitier il trer a tetg
Sa derscher crappa, lenna il defensur anetg

E render prigulusa la via tiel casti.
Entuorn la cantunada encunter il miezdi.
Giufuns la tuor termenta tschentad'ei la perschun,
Che dat, solegl e glina negliu der ver, caschun.
Giu viers il precipeci sestenda il rempart,
Che dat a la fortezia sustegn da quella vart,
Formond cun mirs l'intrada tier stallas e curtins,
Ils quals sin la terrassa han greppa per confins.
Leu la fatschada biala la tuor present'a nus,
Cun la fenestra dubla egl ault schi maiestus:
Il guardian leu mira anoragiu Starpuns,
E vesa, tgi che passa per via, pun e funs.
L'alzada sut ornada ei cun igl ault artget,
Fermaus entuorn la porta sco in spuretg lautget.
En tala segirezia dadens el circuit
Cun sala, tgaminada stat il casti solid:
Palaz de segneradi, drizzaus per habitar,
Unius cun la caplutta, ch'ins po leu observar.
Altar e chor leu miran encunter'gl orient
E muossan la figura dil cavalier valent,
Dil grond herox sogn Gieri, che po il drag mazzar;
Ed ord la cuort sesaulza il vegl clutger de zenns,
Sco artgs ein las fenestras, antics ses ornaments.
La possessiun sogn Gieri ha uss in niev patrun,
Sco part dil segneradi din reh pussent barun:
Giu sper Razen sesanfla siu grond e bi casti,
Spel Rein sin ina tumma, che varga orasi.
E quella signeria, che regia giu Razen,
Ha en Surselv'aschia bia possessiun e quen.
Mo sin il munt sogn Gieri ha il barun tschentau
In castellan capavel, il vegl signur ugau,
In niebel de schlateina, il Heinrich de Canal,
Che sto star alla testa de tut il personal,
Menar l'economia, e bein administrar,
Per funds e glieut far render il tscheins, ch'ei de pagar. —
Sil munt ei sin visetta il possessur, barun;
Ed el examinescha casti e bastiun.
Il castellan compogna il segner endadens,
Descriva la fortezia, cundrezs e ruglaments:

„In inimitg vess breigia quei munt ded aquistar,
La cuort ei situada ton bein en siu rempar.
Zuppada ei l'intrada encunter il miezdi,
Fetg aulta ei la porta, ch'ins vèss arriva si.
Il guardian leu vèglia en combra de portier,
E stagn examinescha scadin che dat neutier.
La pun movibla croda, cu el vul schar intrar,
Ed en cadeinas resta, sch'el sto quei scommandar.
Denton en cass d'uiara, sch'igl inimitg rumpess
En casa tras miraglia, ta tuor aunc resistess;
Ne flommas, ne zaccuossas fan tema al balfrid,
Che porsch'en si'altezia refugi e salit:
Sin scala leva, libra, che tonscha dal palas
Dado si tier l'intrada fetg aulta tier il plaz
Dil ferm balcun de porta, ils umens, defensurs
En prighel seretilan, battend culs successurs,
Prendend naven la scala; els fieran giu pil tgau
Agl inimitg crappuna, sch'el less furar in vau,
Ne tras la porta pintga el palas seschlihar,
Ne better fiug en stiva per quella arsentar.“

Amiez la cuort, aviarta encunter la damaun,
Ei la cistiarna gronda e speras stat in baun.
Cheu sesan ils dus umens, ruaussan contemplond —
A siu signur raquenta il Heinric vinavont:
„Stupent cheu sepresenta la Foppa cun ses vitgs,
Castials en vischinonza sin grugns spuretgs e spitgs;
Las cuorts leu si Sursaissa, manivel dil Mundaun,
Amiez curtins fretgeivels Castrisch e Glion el plaun.“

— — — — —
Gudend la biala vesta els sesan sin il baun —
E fetg cuntents allura di il barun dil Plaun:
„Plascheivl'ei quella tiara, quei mund dil Rein alpin,
La Foppa en montognas ei in stupent curtin. —
Quest niebel segeneradi damenta cars a mi,
Pilver sil munt sogn Gieri jeu vi turnar aunc pli!

La signura dil munt s. Gieri.

Sil munt sogn Gieri in cavalier
Ei staus garmadis en siu revier,
Vivius en combat e carplina;
Ils purs sin quel fetg grittentai,
Avon la tuor ein serimnai,
Schmanatschond agli ruina.

Praglia grescha sil casti:
„Tirann, tei oz pendin nus si,
Has meritau la torta!“ —
Mo la signura el prighel grond
Vegn sin fenestra a smanond
Teil'alva sur la porta.

Migeivla e da cor generus,
Carina cun paupers e munclus,
Ell'era adina stada;
Il pievel per ella ha compassiun,
Fretgeivla ei sia intercessiun,
La supplica vegn tatlada.

Il capitani dils armai
A la signura risponder lai
Cun buna curtesia:
„Vus libramein passar pudeis
Cul pli custeivel, che vus veis,
Aviarta cheu vegn la via.“

La dama vegn ord il casti;
In survient ha sin schuvi
In sac de gronda peisa;
Ils purs gia sminan buca bien,
E vessen de roclar talien
Il sac sur greppa teissa. —

Mo il menader di denton
Alla signura: „Vinavon,
Mettei en segirezia,
Vies scazzi, sco gl'ei concediu;
La garmaschia fin ha priu,
E nossa ei la fortezia!“ —

La nobla dama ha saviu
Spindrar la veta a siu mariu,
Ch'ei staus schi mal en fétgas.
Sto era il casti curdar,
Il pievel vegn de quei a risdar
En sias canzuns e detgas.

ooo

La praula dils dus amitgs.

Sut il Crap de Flem in losch barun
Vev'in vegl casti per bastiun:
Punts e portas e miraglia grossa
Devan a quei ault snueivla possa.
Quei signur tut agen e curios
Vev'enqual pertratg davon davos;
Duas feglias el numnava sias,
Schava mai ir ellas per las vias.
Las mattauns stuevan semper star
En lur combra e de maridar
Mai laschav'il bab la libertat,
Fuss ge arrivaus enqual bi mat. —
Ge, vonzei commond'el allas bialas:
„Vus stueis a semper star purschalas!“
Tut discus fa il barun far si
El lag grond de Flem in pign casti,
Sin quell'insla, ch'ei leu d'observar —
E las feglias lai leu translocar.
Dalla selva ei il lag tschinclaus,
Mai vegn il ruaus cheu disturbaus,
Auter che dals bials utschals cantonts,
Che sin l'insla sgolan neu dals conns. —
Las mattauns pon ver il Crap de Flem,
Miran si e dattan enqual schèm,
Viers las pézzas dellas „Siat dunschalas“,
Che sesaulzan bialas sco cristallas.
Il barun denton ha pauc ventira
Cun si'ortga, malcapeivla mira:
Fermas ti siu vau ad in ual —
Rump'el speras or e fa dil mal.

L'insla era buc dalunsch avunda,
E quell'aua buca ton profunda. —

Eisto esser che il bi tschupi
De purschalas strusch flureva pli
Allas feglias en clausura stadas:
Suenters meins ch'in onn ein d'aventadas
Domisduas mummas cun affons,
Senza ch'il bab sappi dils engonns.

Lur dus pops in l'auter semegliavan
En tuts graus, carschevan termagliavan:
Alla dunna, che sul lag vegneva,
E la spisa ord la barca deva,
Han las giuvnas detg de dar depli,
Ellas hagian fom en lur casti. —

Cura ch'ils buobets han giu otg onns,
Rogan ellas fetg lur bab vengonz:
„Termettei ponn verd de far monduras,
De colur, sco selvas en verduras!“
„Termettei balesters cun paliats
De sittar utschals e pigns stgirats,
Per scatschar giud l'insla liung'uriala,
Lein emprender d'ir sin catscha biala.“

Teila verda il barun termetta
E dus artgs ad ellas sin l'insletta
E paliats ded aur per far la catscha
Sin utschals en caglias de vinatscha.

Ils mattets han tschaffien grond d'emprender
De sittar sin peis e giu en venter,
E las mummas van cun els la sera,
Cura ch'ils utschals de primavera
Ein turnai sin l'insla tut quieta
E ruaussan ô da biala veta. —

Tras ils pegns ei trai in'aria fina —
Sur il lag, la selva, va la glina;
Sco d'argient terlischa l'aua clara —
Sco en siemi stat dormend la tiara;
E las giuvnas ledas pon cantar
Sco pli baul puspei e selegrar;

Lur canzun resuna dultschamein

Sur las undas ora levamein:

„O rossignol, cun clar accent,

Ti pos cantar plein legherment

Atras la notg carina,

En laud dil tschiel, enstagl d'utschals,

Che dierman tuts en cuolms e valls

El clar de biala glina.

Neu dagl uaul igl echo spert

Rispunda tier tiu dultsch concert

Atras la notg sereina;

Las steilas si el tschiel sbrinzlont

Quietamein tral camp schi grond

Van en splendur compleina.

O rossignol, car cantadur,

Lein far s'alzar in cant d'amur

La notg schi ruasseivla,

En num de tuts, che dierman bein,

Fin che l'aurora claramain

Retuorna ventireivla.“

Clar-verds ei il funs dil lag schi bi,

Aua tievia nescha sut ensi.

Ils mattets il di ston lu emprender

D'ir en l'aua, bratscha, combas stender,

Senudond el lag entuorn la riva

Temps de stad en l'unda solegliva.

Cul ponn verd las mummas han cusiu

A scadin dils mats in bi vestgiu.

Gronds e viscals, san els senudar

Ed il lag de Cauma traversar. —

Or el mund quels han uss ir voliu,

E commiau dall'insla han els priu.

Per memoria han las mummas dau

Ina spada d'aur cun tagl giezzau

Sil viadi, supplicond scadin —

De numnar lur mummas a negin.

— — — — —

Ils compogns, amitgs, per la vallada

Giuado ein î purtond la spada.

Lunsch egl jester ein els viagiai,
Ed in di els ein lu arrivai,
Nua che las vias sespartevan;
Era els sesparter leu vulevan.

Sper in ruver vegl han els catschau
Ina spada el tratsch umbrivau;
Ed els ein seschai giu leu aschia,
D'en in onn turnar tier quella via —
Muossi lu ruina quella spada,
Seigi quei de prender sco visada,
Ch'igl amitg, che tuorni saunamein
Leu gl'empren, dueigi spertamein
Dar agid a l'auter sin tschei maun,
Sco glei de gidar il concarstgaun. —
Mintgin va sin quei per ina via
Cul pertratg de star de plaid aschia.

Quel che va pli lunsch sin la vart dretga,
Vegn en in marcau ed ei perdetga,
Co la gleut ha leu malencurada
Per la feglia nobla disgraziada:
„In dragun ha quella transportau
Egl uaul ed en in liug zuppau.
Sia veta vul negin rescar
Per dal drag la paupra liberar.
Tgi che vess en quei combat success,
La princessa biala obteness.“ —

Quella nova auda nies compogn,
Ed el tratga: „Jeu vi dar domogn!“
Enten pugn el siara sia spada,
Egl uaul el va en cavalcada,
Era siu balester cun paliats
Pren el cun fidonza els combats.

El vegn tier la tauna maluardada,
Ed il drag cun alas quella gada
Ha de far cun in campion de vaglia —
E bein baul entscheiva la battaglia.

Siu paliet ded aur el po semtgar
Sil balester, cun inschin laghiar,

Bein avon ch'il drag futiu sgarscheivel
Possi neu sgolar pli demaneivel. —

„Returnei, ser drag, la nobla feglia!“
Clom'il cavalier de buna veglia,
„Dei, schiglioc vus tucca il castitg,
Jeu sun cheu per vus sco inimitg!“ —

Il dragun sesaulza per sgolar,
Monies mat sa cun paliats sitar,
El laghegia fin e bein gartegia;
Ord ils eglis dil drag ei ferm camegia:
Tucs el cor profund igl inimitg,
Po en l'aria buca star pli ditg,
Culla spada dat il bien schuldau
Al curdau uss fridas giu pil tgau.

La princessa vegn tier siu spindrader,
Liberada da quei drag e lader. —
Bials ligioms lur cors han reuniu,
E ventira ha quei pèr gudiu. — —

Mo il prenci niev in di ei ius
Egl uaul, che fuva smaledius,
Per sittar utschals, che contan bein,
Sco sin l'insla sper il lag serein.

En la selva tut en inagada
Ves'el ina femna strapazzada:
Quella mira stagnamein giun plaun
Ed enquera leu zatgei cul maun.

„Tgei veis pers?“, domond'el la veglietta,
„Miu ani ded aur ei daus ord detta.“
Survetscheivels ei il giuven staus —
Mo per siu donn, memia sesbassaus.

Encurrend per ella igl ani —
La veglietta, sevolvida vi,
Streha ses cavels ded aur empau
Culla torta, ch'ella ha semtgau. —
En in crap de marmel ei il retg
Semidaus en in moment anetg!

— — — — —
Ussa ei in onn vergaus depi,

Ch'ìls cusrins egl jester eran î,
Sespartgend, prendend diversas vias,
Mo salvond las bunas simpatias.
Quel ch'er'ius da maun seniester, vegn
De retuorn, ses pass el liug retegn —
Sut il ruver stat el tratsch la spada —
Cun ruina sil maun dretg curclada:

„Sventiraus zanua ei miu frar,
En agid ad el jeu vi marschar.“ —
El marcau dil prenci el arriva,
Vegn retscharts cun curtesia viva;
La princessa tegn el pil mariu —
Schi precis semegli'el il svaniu!

Mo il frar, prendend la sia spada,
Che spartgescha el da la quinada,
Senza dir pertgei, el va navenda,
En la selva stgira el serenda. —

La veglietta leu vul strianar
Era quel, che vul spindrar il frar.
Mo il cavalier il fatg capescha —
Alla stria stagn el ordinescha:
„Co spindrar il prenci, di a mi,
La cavazza schlioc fend'jeu a ti.“

Ina torta porscha la veglietta
Al signur mussond cun sia detta:
„Silla crappa marmel dei la frida,
Sil moment vus obtenis urbida!“

Quei fa il compogn. Pren mir'il frar,
Tuorn'en veta senza s'entardar!
Selegrond els tuornan el marcau,
Ina fiasta han els celebrau.
Agl amitg ei stada confidada
Da siu prenci biars onns la schuldada.

Ils cusrins amitgs ein semper stai,
Mo tier l'insla ein els mai turnai.
Morts ei il barun pilver daditg —
Mo il Crap de Flem stat aunc sul vitg.

Ils affons ded Adam ed Eva.

Adam culla dunna Eva
Ina tegia fatg haveva
Lunsch giusut il paradis
E luvrava onns e dis
Cun savur giu per la fatscha,
Cun la stenta della bratscha
Per nutrir ses biars affons,
Metter els sut tetg e ponns.
Eva sco massera steva
En la tegia e regeva
Il menaschi cun premura,
Deplorava la malura
Dil puccau ed encureva
De levgiar la sort schi greva.
In di, uras ded ensolver —
Adam era ius per volver
Las panuglias sin ils praus —
Vesa Eva spels canvaus,
Ch'enzatgi vegn sin visetta
Oz en sia paupra hetta.
Gl'ei Niessegner sez, che vegn —
Avon esch el seretegn
Per mirar lur descendenza,
Lur clamada e subsistenza.
Gronda ei gia la casada —
Mumma Ev'ei fitschentada
Cun lavar, scultrir ses pigns,
Strusch ord treglia ein entgins.
E per il turpetg spargnar
Dat ell'uorden de mussar
Mo affons lavai, scultri —
Tschels zuppenta ella vi
Sut il strom en in cantun,
Sut las stialas en mantun,
In zupp'ella sut il liug,
Ch'ella drova de far fiug.
Eva, alva sc'in lenziel —
Betsch'il maun al bab de tschiel

E presenta en in rudî
Ses affons lavai, scultrî. —

Ed il Segner grond plascher
Ha quels petschens cheu de ver,
Curteseivlamein el ri
Ed ad in dils mats el di:
„Ti stos far mistral, miu car!“
Al secund: „E ti stos far
Bannaher! Quei ei per teil!“
Ed al tierz: „Ti eis merschei,
Ch'ins tei tschenti sco gerau.“ —
La massera ha tertgau,
O, pertgei hai tschels zuppau,
Oz, ch'il Segner ei schi buns,
Dat uffecis e buns duns!
E la mumma spert ha detg:
„Segner, sut quest pauper tetg
Auters aunc jeu hai affons,
In bi diember, pigns e gronds. —

Quels ell'orasut leventa —
E sestgisa, selamenta,
Ch'els ein buca rugalai.
Mo il Segner di: „Quei plai,
Ch'els ein viscals tonaton.“
E cheu vegnan neunavon
Quels ch'ein stai el strom e fein,
Flux sin tgau han els bein plein.

E Niessegner di a quels
Cun il strom en ils cavels:
„Vus, mes cars, fagei il pur!“
Ord las stialas uss plaun lur
Neunavon ein compari
Quels cun ils cavels starschli,
Tschufs e dirs han quels ils mauns;
Il scaffider dils carstgauns
Vul era els tiel bien clamar:
„Dil mistregn stueis luvrar!“

Il davos compar'aunc in,
Ners sin fatscha, sco fulin:
Vid la fueina ei quel staus
E perquei sescurvanaus
Tochen sin igl alv dils egls —
E stat cheu en spir scumbegls!
Dieus sa era quel duvra —
Buca sco signur zuar:
„Ti ch'eis uss gia scurvanaus,
Per parlar eis destinaus!“ —

ooo

Il schnec ed il pulein.

In schnec ed in pulein	E denteren dormiu,
Han mess in pag in di:	Temend il cauld miezdi.
Qual sin il crest Sevgein	Il schnec ha pei a pei
Gl'emprem arrivi si.	Entschiet a s'avanzar,
Pil pag ha il pulein	Ei ius de buna fei,
Gl'emprem pigliau si lev:	Mo senza s'entardar.
El dierma stagnamein	Sur en sil quolm Sevgein
E senta nuota grev.	Il schnec ei arrivaus
E lu eis el currius	Avon ch'il spert pulein,
In toc e sefermaus,	Ch'ei staus de quei surstaus.
Ei ditg sedivertius	Gia er'il schnec sin tetg
Ed aunc secumblidaus.	Ded ina tegia a tut
Quei ha el repetiu	Ed al pulein ha'l detg:
Duront il di aunc pli —	„Jeu sun chischè e chischut!“

ooo

L'uolp ed il stgirat.

Ei fuva dil temps avon cargar,
Las vaccas eran si prada;
Las jarvas carschevan el caul solegl,
Panaglias devan pischada.

In'uolp in di leu mava a spass
Tras in uaul demaneivel;
E cun la veglia vegnev'a pèr
Discurrend in stgirat curteseivel.

In peil brin-mellen haveva l'uolp
Ed ina cua fetg lada;
Tut cotschens fuv'il satel stgirat
E vev'ina viva egliada.

Sin via ha l'uolp emparau il stgirat
Davart la sia malezia:
„Conts lésts has ti?“ — Ed il camerat
Risponda cun rara finezia:

„Jeu hai mo in!“ Mo l'uolp sin quei
Smanatscha tut de vilada:

„Jeu maglel tei, sche ti numnas buc
Tuts tes inschins quella gada!“

E l'uolp segloriescha cun plaids
De vana gronda luschezia:
„Jeu mezza hai sil pli pauc siat lests,
Che dattan a mi segirezia.“ —

Ed ord igl uaul quels dus ein vegni
El cuolm dil Matg tier la tegia;
Il pur ei naven, il muvel rentaus,
Ruaus de miezdi cheu regia.
Il dutg leu cuora sper tegia giu,
Il prau ei cargaus cun jarva;
Encunter la tegia in suffel va vi
La porta sura sesarva. —

Els miran entuorn: leu pendan tschaduns
Sur la meisa en dubla clavella;
Leu el cantun ei fatga de mir
La fueina cun crapp'ed arschela.
E spegl esch tegia sin dus posts,
Temprada stat la panaglia;
Ual sper la scua sidretg ein de ver
La festa de la buobanaglia.

Ins vesa aunc la caldera d'irom,
Sadialas, bercagls en parada,
Mo nuot de magliar, la porta tschaler
Sto esser cun clav serrada.

Il pass de gliez esch ei ferm isaus,
La sava ha gronda sfendaglia —

Nos gasts vulesen la groma schigiar,
Els han pertratgs de canaglia.
Ed il stgirat, satels sco el ei,
Seschlueta suten bein maneivel;
Mo l'uolp pli vès po serabitschar
Viaden tiel past deletgeivel.
Il fin stgirat clom'ora all'uolp:
„Mo stai, jeu sufflel surora
Quei tschuf, ch'il luft ha sufflau el curtè,
Mo spetga ti cara consora!“
E spert el maglia la groma suro,
E cloma lu l'uolp s'entardada;
Atras la ruosna arriva en fin
La veglia aunc fomentada.
Il latg sgarmau enguordamein
Ella beiba en ferma tibada;
Il stgirat manedel va sut igl esch o,
E l'uolp ei dadens restada:
Dal beiber enguord ton latg sgarmau
Ell'ei pli grossa e lada —
Ed adumbatten ei tut empruar —
Ella resta en tschaler pigliada.
„Neu ora, ti uolp de siat lests zacu!“
Clom'en il stgirat ed envida. —
El va per siu fatg. — Quei di dal pur
Ei l'uolp vegnida sturnida.

ooo

Igl agricolan.

Finalmein il favugn ha fatg
La fin cul glatsch stinau;
Ed il solegl scaldont ha tratg
Ils cagls si ord il prau.
Marvegl en pei ei uss il pur,
Cun gronds e pigns luvriers;
Tut sto gidar tier la lavur
De terschinar ils ers.
Il criec stat el benagl semtgaus
Spel sac, che schai giufuns;

Igl erbst sisu ei cavigliaus,
Fusers han ils cuntschunz.

El giuf ils bos ein gia schunschì,
Il pur ed assistants
Ein giu sut casa comparî,
Ils pigns han legherments.

Ha! Co quei va atras il vitg,
Co tunan oz benagls;
Ils buobs han quei spitgau daditg,
Els van sco tier termagls.

E cul canaster suenter vegn
La mumma bein dabot;
La Marta la cazetta tegn
Ed aunc in pign fagot.
Giu l'accla la familia va
E tochen sera stat;
Giantar leu giu la matta fa
Sco de fenar la stad.

Martin empiala francamein
E peglia pil tgamun;
Il bab tegn crieu stentusamein
Sil prau de grond tschancun.
El zuolc sederschan travs de gir,
Derar ei resta bauns;
La purà dat cun bratsch segir,
Cuntschond cun las mattauns.

Eis ei vegniu d'arar miezdi,
E cloman ils clutgers,
Sper il clavau en in rudi
Ruaussan ils luvvers.

Tuaglia eis ei leu rasau:
Il tschespet verd de flurs;
La brocca cul cuntegn salau
Dat la tschaver'als purs.

E suenter pausa de miezdi
Ei dat aunc bia lavur;
Cul sèm, cugl erbst e cul risti,
Suar sto fetg il pur.

La palma benedid'egl er
La mumma fetga ent;
„Havein nus fatg il nies duer,
O Diu, dai carschament!“
Turnond cuntents la ser'il pur,
Cun membra stauncla fetg,
El di: „Bien Diu, per la lavur
Lai gartigiar nies fretg!“

ooo

La primavera.

Tut la contrada ei bognada
Da plievia tutta notg curdada,
Gl'unviern sto perder il process;
Ed ord ils nibels puspei mira
Il bi solegl sin la cultira,
Il Matg pertut fa ferm progress.
Las vals si ault ein terrenadas,
Uals spimonts fan bia cascadas,
Rihezia d'auas ha il Rein;
Ils flums curdonts giud grugns e gondas
En tschalatadas liungas grondas,
Van ramurond profundamein.
La neiv ei suls uauls untgida,
Sin spunda bassa gia flurida
Vapurs van si dal tratsch humid;
Ils funs, ils ers de tiara brina
Cun las semenzas en lur tgina
Encorscher laian lur vertit.
Ei prui e catscha ord la tiara,
Il schiarm vul ver quell'aria clara
E buca star pli ditg sut tratsch;
La glisch garegia mintga plonta
E la rugada abundonta,
Mintga ragisch survegn siu catsch.
Niev schit ils bests vivifichescha,
Mondura nova gia ornescha
Il salisch, coller plaun e plaun.
Tgei bi mirar sin la contrada

Cun biars tscharschers tut alvs ornada,
 Entuorn il vitg e sper'gl ucclaun!
 Ils utschallets pertut a strada
 Sgulond bein leds sin plont'e prada
 In l'auter cloman il bien di;
 Ch'in meglhier temps per els arriva,
 Sminar lai lur legria viva
 Leu en las plontas, sil tschupi.
 Tut la campagna ei spir veta,
 Che la bun'aura nus viseta,
 Mintg'animal po selegrar;
 In bau bi verd sper mei camina
 E tras las jarvas sefestgina,
 Sco sch'el havess aunc ton de far. —
 Ti vesas, sentas las midadas,
 En paucas jamnas daventadas —
 Has era ti in plaid de dir?
 Ge, en quei temps dil Matg ei descha
 De quel numnar, che tut scaffescha,
 Siu num vi semper reverir.

ooo

La curaschusa miur.

Ei era ina gada
 Ina miur en tgaminada,
 Che vess bugen schigiau
 Empau schambun salau;
 Mo tier quels gronds pendî
 Po ella buca si,
 Sa buca co sevolver
 Per survegnir ensolver.

La miur uss sent'in fried —
 E schmina nuot dil schliet;
 Tiel clauder, che endrida,
 Da queidas tut surprida
 Pass'ella bein bufatg
 E less in past guder.
 Tgi sa, sch'igl ei mal fatg
 D'ir en e schar plascher?

Leu penda la buccada
 El crutsch zuppau fermada —
 Mond ell'el clauderet —
 Sesiari'l nausch caset.
 La paupra miur dadens
 Ded esser mal pigliada,
 Gl'empren ei tribulada,
 Spir fetgas e torments!

Mo stagl sedesperar,
 Curascha ella pren,
 Emprova de furar
 Atras la preit de lenn —
 Quei ei bein greva caussa,
 Mo ella buc ruaussa,
 La miur nunstunclenteivla —
 Davent'aunc ventireivla.

Entras bien s'inschignar
In vau po ella far,
La miur cun sia veta
El liber seschluetta. —

Carstgaun, stai curaschus
E perda buc il tgau,
En prighels, inschignus
Fai sco la miur in vau!

ooo

Igl eremit de Sachseln.

Faviala della Rezia, pronunziescha
Ensemen cun ils Svizzers in car num,
Fai in tschupi per el e celebrescha
Il promotur de pasch, il niebel um:
El vegn en tut la patria menzionaus,
Igl eremit dil Ranft, frar Nicolaus.

Encunter tschiel alzada ei l'egliada
Digl um dell'oraziun, sco sch'el vesess
La maiestat divina revelada
E pasch celestiala gia gudess
La vusch de Diu, che plaيدا plain buontat,
El vul tedlar en la retratgadat.

Agricolan, schuldau e bab el era,
Mo funs, familia ha el bandunau;
El tuorna buca pli tier la tschavera,
El ha vivonda celestial'anflau.
Al Bab en tschiel dil tut el sesurdat,
Ed anfl'en El ruaus, beadadat.

La pintga cella ha savens viseta,
Il frater Clau fa bein il mediatur;
Igl um de pasch po bandischar la greta
Ed urbir o da Diu bein bia favur.
Per sia patria roga'gl eremit
Ed en grond prighel anfl'el aunc salit.

Discordia ruinonta ditg smanatscha
E fa embrugls els stats confederai;
Il Clau tier Diu stend'ora sia bratscha,
Urbescha pasch a Stans pils deputai:
La redunonza teidla siu cussegl,
E bein sligliaus en quort ei il scumbegl.

Serimnan Svizzers uss sper tia fossa,
O survient de Diu glorificau,
Mantegn en pasch, en unitat e possa
La cara patria sco el temps vergau;
E passa supplicond tiel Tutpussent
Per implorar pil mund megliurament!

ooo

Dieus ed il mund.

De tuttas caussas origin
En tschiel ei d'encurir;
Nus tuts havein in Bab divin,
Che ha pussonza de scaffir;
Tut quei ch'exista e trai flad,
Ei fatg da sia maiestat.
Il maun de Diu ha envidau
Ils fiugs, las glischs dil firmament;
Il tutpussent ha ordinau
Al mund entir siu moviment.
Armadas d'aunghels e carstgauns
Termett'el ora sin tuts mauns.
Sco sin viadi ein termess
Tuts ils affons dil Bab suprem;
Renconuschientscha dar duess
Mintgin a Diu sin siu scalem.
Va il viadi alla fin,
Ston tuts turnar tiegl origin.
O Segner, jeu confessel tei,
Vesend las ovras, che ti fas;
Jeu stoi saver a ti marschei
Gudend la veta, che ti das.
Co sai jeu bein a ti survir,
E tia gloria engrondir?
Jeu sundel in carstgaun tras tei,
E la verdat vi confessar;
Sin tias vias pei a pei
Jeu vi ludond tiu num marschar.
E va la veta de rendiu,
Ruaussel jeu en tei, miu Diu!

Canzun de Nadal.

Nadal, Nadal! Atras la vall
Resun'il chor dils zenns,
Ed en fervurs, sco ils pasturs
Caminan ils cartents
Per visitar, per adorar
Emmanuel, il retg,
Il niev-naschiu, il Benediu,
Ch'encuera cheu in tetg.

Ti legherment dil cor cartent,
Salvader, Fegl de Diu,
Ti Vierv divin, sco dultsch bambin
Vegns giu dal tschiel steliu,
Mintg'onn pli clars, pli bials e cars,
Comparas cheu a nus:
Nus smerveglein, beneventein
Tei retg miraculus!

Niessegner car, Tei envidar
E prender lein sut tetg,
Tei bein salvar e carezar,
Quei seigi nies deletg!
Lai levgiament e spindrament
Sentir cheu tuts munclus;
Lai terlischar la steila clar
Al pievel pietus!

ooo

Il sogn num.

Sco solegl tiu num sclarescha,	Ch'ha dagl aunghel quel udiu:
Jesus, glisch dils vercartents;	Dultsch confiert ti eis sin via
Ord il spert il stgir untgescha	A quel, ch'ha tei conoschiu.
Tras tes radis clars, pussents:	Graziusa medischina
Car Salvader benedescha	Ei tiu num miraculus;
Cun verdat tes survients!	Bien pastur, buontat divina
Spert e cor pon en legria	Ha menau tei giu tier nus:
Prender si il num de Diu,	Sei ludaus perquei adina
Sco a Nazareth Maria,	Tiu num sogn e glorius!

ooo

Las dolurs de Nossadunna.

Peinas grondas ein passadas
Tras tiu cor sco gittas spadas
Sil viadi en quest mund.
Mumma de dolurs, ti sentas
Cun tiu Fegl anguoschas, stentas
Dall'entschatta fetg profund.

Strusch el tempel eis vegnida,
Che ti sentas la punschida
Tras il plaid de Simeon;
Dolorusa profezia,
Audas ti, o mumma pia,

Sur de tei e tiu affon.
Da Herodes, il crudeivel
Tiu Bambin schi amureivel
Vesas gia persequitaus.
E da notg, sco Dieus commonda,
Stos fugir en tema gronda
Cugl affon en grevs quitaus!

A Jerusalem eis stada,
Mo co tuornas tribulada,
Mond ad encurir tiu Fegl.
Treis dis quozza quella peina,
Dieus il Bab aschi'ordeina,
Larmas pendan en tiu egl.

Ti entaupas, o Maria,
Jesum culla crusch sin via,
O fai quen, cun tgei dolor.
Sentenziaus da la schlateina,
Va el endirond la peina
Sil viadi de snavur.

Sil Calvari, tgi descriva
Ti'anguoscha, peina viva,
Sut in tschiel tut stgirentau.
Ferma stas ti liungas uras,
Vesas saung ord las blessuras
Dil sogn Fegl crucifigau.

Giud la crusch vegn ussa dada
A ti, mumma contristada,
Mo la membra ded in miert.
Tut smidada ei la fatscha,
Tut stendida sia bratscha,
Morts ei tiu pli dulsch confiart.

Mumma, o tgei greva ura
Has ti tier la sepultura
De tiu Fegl schi carezau!
Plein'ei ussa la mesira,
Tgei dolurs tiu cor endira,
Per tiu Fegl, ch'ei han satrau.

Cu la mort s'approximescha,
Remischun per nus urbescha,
Mumma, ch'has ton endirau.
Nossa sort ei meritada,
Mo tras tei ell'ei levgiada,
Reparaus ei il puccau.

ooo

La mumma nus lein honorar.

Vegni sin il crest de Maria,
La mumma nus lein visitar,
Avon siu altar cun legria
Da cor lein cantar ed urar.
Con buna, o mumma, eis stada
Cul pievel de tut la contrada!
Vegni tiegl altar de Maria,
La mumma nus lein honorar.

Retscheiva cun grazia migeivla,
Maria, tuts quels pelegrens;
Nus en compagnia fideivla
Roghein per confrars e vischins;
Nies pievel cartent benedescha,
A tuts il salit segirescha!
Vegni tiegl altar de Maria,
La mumma nus lein honorar.

O muossa, Maria, la senda,
Che po en parvis nus menar;
La bratscha encunter nus stenda,
Lai buc en malmort nus curdar.
Na, gida d'anflar, o Purschala,
La patria, la gloria schi biala!
Vegni tiegl altar de Maria,
La mumma nus lein honorar.

ooo

Als compatriots de Genevra

sin lur fiasta digl emprem de Zercladur 1917.

Compatriots, Confederai
Sin questa riva redunai.
Tier biala fiasta annuala:
Vus franc pudeis miu plaid tschaffar,
Il cauld salid de Vies confrar,
Che vegn ord Svizzer orientala.

Dal cuolm grischun retoroman
Jeu portel giu tiel lag Lemman
Salid romontsch en viarv'alpina:
Confrars franzos, quels suns tadlei,
Nos dus lungatgs, mo giudichei,
Derivan da medema tgina.

Sper il Rhodan, sper Inn e Rein
Confrars nus essan segiramein,
Fegls della mumma, la latina!
Depi tschien onns aunc pli ligiai,
En Ina patria essan stai
E lein buns Svizzers star adina!

Carezia fa ils cors s'unir,
E l'Unitat po entschallir
La forza della patria nossa:
Perquei Franzos, Tudestgs, Talians,
Clamei cun nus Retoromans:
O cara Patria, stai en possa!

ooo

A Pader Maurus Carnot, O. S. B.

(1915.)

En tiara grischuna, in larisich stateivel,
Uss dumbras ils rins ded annadas tschunconta;
Sil grep dellas alps, en sulom favoreivel
Stat enragischada en forza la plonta.
Tgi ha pertgirau cun adatg la plontina
Els vitgs de Laret e Compatsch silla spunda?
La sontga premura de dunna Paulina,
La mumma cul cor de carezia profunda.
Solegl e rugada e l'aria clara
Carschantan il best ed orneschan la cruna;
E glischa e frestga la plonta compara,
In larisich, che lauda la patria grischuna.
La stad serimnai ils utschals en la roma
Selegan e seglian en frestga umbriva,
Ed en harmonia plascheivla e loma
Las Musas che contan, han leu biala stiva.
Aunc bials igl October, cu la dascharina
Vegn melna e passa, il larisich ves'ora,
Surporta'gl unviern en nevada, purgina
E conta canzun montagnarda sonora.
Il larisich lai arver l'avein'abundonta,
Lai cuorer sin plagas largau-medischina;
E tuorna il Matg cun calira scaldonta,
Vegn giuvens il feigl dellas alps sco adina.
En forza compleina, o larisich plascheivel,
Gia dumbras ils rins ded annadas tschunconta:
Stai sauns en las auras, stai ferm e fideivel,
Stai pli ditg che aunc ina gada tschunconta.

ooo

Dus gronds Grischuns han priu comiau.

Casper Decurtins — Benedetg Prevost.

(1916.)

O mort, o mort, tgei tratgas ti
De far schi vid en la Cadi!
Nos megliers umens van navent
Giud il Cumin, ord il Convent:

A Trun has priu il grond mistral
Ed a Muster il cau claustral;
O mort, tgei fridas has ti dau,
Dus gronds grischuns han priu comiau,
Las plagas senta cun tristezia,
Il pievel en l'entira Rezia.

O veta, veta, gronds tschupials
Ti das als umens immortals,
Che han bien sem egl er semnau
E pil Patrun en tschiel luvrau.
Lur ovras restan ditg en flur
Per laud e gloria dil Signur,
Che ves'el cor las intenziuns
E sa distinguer mals da buns.
O veta reha, prosperonta,
Ad els dai la pagaglia gronda!

O pievel, pievel car grischun,
Salv'als defuncts ti'affecziun,
Lur plaids pussents bein buca pli
Pon dar la direcziun a ti,
Mo lur exempel muossa clar,
Co l'jerta veglia conservar.
Els han la patria carezau
Pil pievel lur talents duvrau:
Tals generals, o Diu, leventa,
Spel guvernagl dil pievel tschenta!

